

них видів *Rhododendron* з метою отримання якісного садивного матеріалу для виробництва лікарської сировини.

Дослідження проводили протягом 2009–2013 років в науково-дослідній лабораторії аналітичних досліджень у рослинництві. Дослід двофакторний: фактор А – види рододендрону – *Rhododendron luteum*, *Rhododendron japonicum*, *Rhododendron aureum*; фактор В – регулятори росту Кропмакс, Гуміфілд, Лігногумат калійний.

Результати досліджень засвідчують, що застосування досліджуваних біологічно активних препаратів та регуляторів росту сприяло підвищенню укорінення порівняно з контрольним варіантом на 30–50 % незалежно від виду рододендрону. Разом з тим, варто відмітити, що використання лігногумату калійного дозволило отримати найвищі показники укорінення на всіх видах рододендрона. При цьому показники укорінення варіювали від 77 % до 83 %.

УДК 631.559:658.562:631.153.3

**Хохлов В. В.**, кандидат сільськогосподарських наук,  
старший науковий співробітник відділу землеробства та мелорації  
Інститут сільського господарства Полісся НААН  
E-mail: hohvovan@ukr.net

## **УРОЖАЙНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ ТРИТИКАЛЕ ОЗИМОГО В КОРОТКОРОТАЦІЙНИХ СІВОЗМІНАХ ЗОНИ ПОЛІССЯ**

У результаті проведеної земельної реформи утворилася велика кількість господарств з різною площею землекористування. У зв'язку із звуженням спеціалізації таких господарств та обмеженим набором культур, виникла необхідність у вивченні та використанні у виробництві короткоротаційних сівозмін. У той же час, у зв'язку із підписанням угоди про асоціацію між Україною та Європейським союзом, надзвичайно актуальним є питання вирощування високоякісної продукції рослинництва.

Дослідження проводились на стаціонарному дослідному полі Інституту сільського господарства Полісся НААН в трипільній і чотирипільній сівозміні із біологічною, рекомендованою, альтернативною та інтенсивною системами удобрення.

За результатами чотирирічних досліджень біологічна система удобрення (солома + сидерат) сприяла істотному приросту врожаю відносно неудобреного контролю на 13 %. Рекомендована система удобрення (гній + NPK) забезпечила отримання врожаю зерна тритикале озимого на рівні 3,55–3,71 т/га. Альтернативна система удобрення, яка передбачає заміну гною місцевими органічними матеріалами, соломою та сидератом, забезпечує урожайність сільськогосподарських культур на рівні рекомендованої системи удо-

брення (гній + NPK). Найвищий урожай сільськогосподарських культур у сівозмінах сформувався на інтенсивній системі удобрення (гній + NPK 1,5) – 3,94–4,20 т/га.

Визначення якості зерна тритикале озимого показало, що найменша натура зерна у сівозмінах сформувалась на біологічній системі удобрення – 625–629 г/л, а найбільша на рекомендованій системі удобрення – 640–641 г/л. Маса 1000 зерен мінімальна сформувалась на контролі – 46,0–47,3 г, максимальна на інтенсивній системі удобрення – 50,1–51,3 г, те саме стосується і вмісту білку в зерні, відповідно 12,08–12,14 % та 14,02–14,26 %.

За результатами чотирирічних досліджень встановлено, що біологічна система удобрення (солома + сидерат) сприяла отриманню 13 % приросту врожайності зерна тритикале озимого. Альтернативна система удобрення (солома + сидерат + NPK) за виходом продукції не поступається рекомендованій системі (гній + NPK). Максимальний урожай сільськогосподарських культур у короткоротаційних сівозмінах формується на інтенсивній системі удобрення (гній + NPK 1,5).

Найбільші показники натури зерна тритикале озимого формуються на рекомендованій системі удобрення (гній + NPK) – 640–641 г/л, а маса 1000 зерен та вміст білку на інтенсивній системі удобрення (гній + NPK 1,5), відповідно 51,1–51,3 г та 14,02–14,26 %.

УДК 633.15:631.671

**Черчель В. Ю.**, кандидат ільськогосподарських наук,  
старший науковий співробітник

**Гайдаш О. Л.**, науковий співробітник

ДУ Інститут сільського господарства степової зони НААН

E-mail: incvisitor2010@yandex.ru

## **РЕАКЦІЯ ТЕСТКРОСІВ СКОРОСТИГЛИХ САМОЗАПИЛЕНИХ СІМЕЙ КУКУРУДЗИ (*ZEА MAYS L.*) НА РІЗНІ УМОВИ ВОЛОГОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

Відомо, що більшості регіонів України, особливо в останні роки, підпадають під вплив атмосферної та ґрунтової посухи, яка вкрай негативно впливає на ріст та розвиток рослини кукурудзи, знижуючи рівень врожайності. Важливим напрямком селекційних програм є добір толерантного вихідного матеріалу для селекції адаптованих до посухи гетерозисних гібридів.

При проведенні оцінки та добору посухостійких форм необхідно враховувати комплекс ознак тому що, стійкість різних генотипів до посухи визначається зміною врожайності зерна на яку опосередковано чи прямо впливають різні морфологічні і біологічні ознаки. Толерантність до посухи зумовлюється особливостями морфологіч-